

De toekomst begint nu

18^e Studiegroep Begrotingsruimte

Nederland staat voor een aantal grote opgaven die de mensen in ons land direct raken. De kosten van de vergrijzing zetten de houdbaarheid van de overheidsfinanciën onder druk en de uitgaven aan defensie groeien. Tegelijkertijd is er nog veel werk te verzetten op het gebied van wonen, klimaat en stikstof. Gezonde overheidsfinanciën zijn belangrijk om deze opgaven ook in de toekomst aan te kunnen pakken. Op verschillende gebieden is er op dit moment krapte of schaarste: budgettair, op de arbeidsmarkt of in de fysieke ruimte. Al deze vaagstukken dwingen tot een keuze in verdeling van (brede) welvaart tussen nu en later. Prioritering is daarom nodig: op korte termijn kan niet alles tegelijkertijd en op lange termijn zijn de overheidsfinanciën zonder bijsturing onhoudbaar. Het komend kabinet heeft een opgave, maar dit geldt ook voor kabinetten daarna.

De toekomstige kosten maken het extra belangrijk dat het komend kabinet substantiële stappen zet.

Begrotingsopgave: streven naar stabiele schuld

1 Streven naar een begrotingstekort van circa -2% bbp

Hiermee blijft de schuld de komende jaren stabiel (rond de 50%) en is er afstand tot de grens van -3% bbp

2 Om dit te bereiken moet het jaarlijks tekort structureel 7 miljard euro kleiner worden

3 Nederland voldoet op dit moment niet aan de Europese afspraken

Nederland voldoet niet aan de Europese uitgavenregel vanwege de kosten van vergrijzing.

Nederland voldoet wel aan Europese afspraken over begrotingstekorten (3% bbp) en staats-schulden (60% bbp).

Door hervorming van vergrijzingsgevoelige uitgaven en inkomsten kan het kabinet een significante stap zetten richting voldoen aan de uitgavenregel, en de overheidsfinanciën op lange termijn verbeteren.

Het komende kabinet moet aan de slag om de overheidsfinanciën te verbeteren. Anders schuift dit door naar volgende kabinetten.

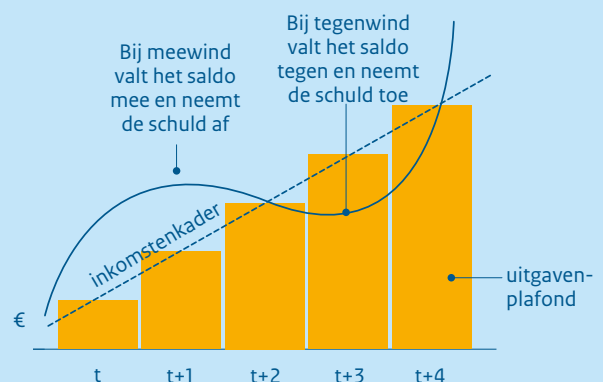
Trendmatig begrotingsbeleid en een ordelijk begrotingsproces

Trendmatig begrotingsbeleid met scheiding van uitgaven en inkomsten helpt om afgewogen keuzes te maken en saldosturing te voorkomen

Ook een ordentelijk budgettair proces is van groot belang: besluit op vaste, vooraf vastgestelde momenten. Zo kunnen besluiten goed voorbereid worden

Invulling begrotingsopgave: vergrijzing grote financiële opgave

Vergrijzing

Door vergrijzing stijgen de uitgaven van de overheid sneller dan de inkomsten. Hierdoor loopt de schuld op, wat op termijn de houdbaarheid van de overheidsfinanciën slechter maakt. Daarom is het van groot belang om substantiële stappen te zetten in het verminderen van de vergrijzingsgevoelige uitgaven. Daarnaast kunnen belastingeninkomsten worden verhoogd door een brede en evenwichtige belasting van inkomen uit verschillende soorten kapitaal en door de verschillen tussen de belastingdruk op kapitaal en arbeid te beperken. Dit is ook een verdelingsvraagstuk: als we nu de komende jaren de financiën laten verslechteren, is er minder ruimte om (brede) welvaart in de komende decennia te borgen.

Invulling begrotingsopgave: drie belangrijke aandachtspunten

Het volgende kabinet zal vooral de lange termijn moeten meewegen bij het invullen van de begrotingsopgave. Invulling is haalbaar met daarbij drie belangrijke aandachtspunten:

Defensie

De Studiegroep adviseert om de toenemende defensie-uitgaven te financieren door een combinatie van bezuinigen op andere uitgaven en/of door de belasting te verhogen. De structurele kosten van defensie en ander nieuw beleid moeten ook structureel betaald worden.

Het is verdedigbaar meer tijd te nemen voor de ingroei van de dekking voor defensie, als het gaat om hervormingen die op termijn meer opleveren zoals verminderen kosten vergrijzing of ingroeiende belastinghervormingen.

Klimaat en energie

Een betere balans tussen subsidies, normering en beprijzing is nodig om de doelen te halen en hogere kosten later te vermijden. Grote investeringen in het elektriciteitsnet zijn nodig om deze toekomstbestendig te maken en de toenemende vraag naar stroom aan te kunnen.

Toekomstbestendig belastingstelsel

Werk toe naar eenvoudiger en toekomstbestendig belastingstelsel, met minder fiscale regelingen, en een verschuiving in het belastingstelsel van (steeds stijgende) lasten op arbeid richting het evenwichtiger belasten van consumptie, kapitaal en vermogen.

Twee algemene adviezen

ADVIES

Brede welvaart

Gebruik het perspectief van **brede welvaart** om belangen af te wegen en keuzes te maken. Bijvoorbeeld tussen kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid in de zorg. Of over de verdeling van schaarste, bijvoorbeeld op de arbeidsmarkt of in stikstofruimte.

ADVIES

Realistisch begroten

Extra geld vrijmaken biedt geen oplossing als het niet besteed kan worden. **Realistisch begroten** is cruciaal voor de betrouwbaarheid van de overheid en voorkomt teleurstellingen achteraf. Daarbij is ook politieke moed nodig om te accepteren dat de ambities niet altijd zo snel gerealiseerd kunnen worden als gewenst.

